

Problemy uciążliwości odorowych na Mazowszu

Marcin Podgórski

Dyrektor Departamentu Gospodarki Odpadami,
Emisji i Pozwoleń Zintegrowanych
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie

Warszawa, 10.11.2021 r.

Emisja odorów i zasięg ich oddziaływania

Zapach nie jest jednoznacznym wskaźnikiem zagrożenia zdrowia, jednak jego przedłużająca się obecność oraz intensywność może być powodem psychicznego dyskomfortu, w skrajnych przypadkach prowadzącego do pojawienia się takich chorobowych symptomów jak bóle głowy, mdłości, wymioty.

Zapachowe oddziaływanie obiektów emitujących odory może też wpływać na odczuwanie przez mieszkańców uciążliwości zapachowej i związane jest m.in. z procesami dyspersji odorów w powietrzu, uzależnionymi od wielu parametrów.

Na odczuwanie uciążliwości zapachowej mogą wpływać takie czynniki jak:

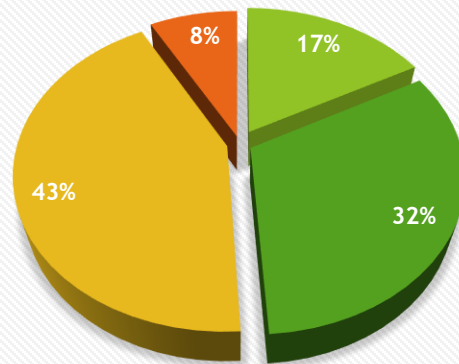
- ▶ czynniki osobnicze (stan zdrowia, wiek, aktywność życiowa)
- ▶ rodzaj zapachu i jego intensywność
- ▶ pora dnia i częstość występowania sytuacji/epizodów zapachowych
- ▶ charakterystyka obszaru występowania zapachu.

Każda instalacja powinna być eksploatowana w sposób niepowodujący uciążliwości zapachowej, definiowanej jako stan dyskomfortu, subiektywnie odczuwanego przez człowieka w sferze fizycznej i psychicznej, spowodowanego zapachem substancji występującej w powietrzu.

Uciążliwość zapachowa

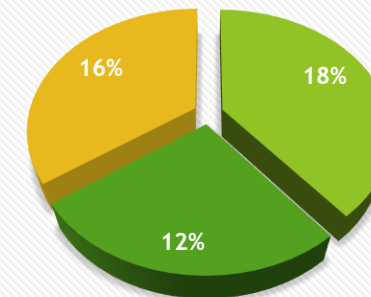
Niepożądane zapachy - odory - występujące w otoczeniu źródeł zanieczyszczeń powietrza są główną przyczyną skarg ludności na jakość środowiska. Osoby protestujące żądają ochrony przed dyskomfortem.

Przyczyny skarg na odory

■ Chów i hodowla zwierząt 17 % ■ Inne 32%
■ Działalność produkcyjna 43% ■ Handel, usługi i gastronomia 8%

Działalności najbardziej uciążliwe zapachowo

■ Zakłady mięsne i produkcję pasz 18%
■ Chów drobiu i trzody chlewnej 12%
■ Składowiska odpadów komunalnych i ścieki komunalne 16%

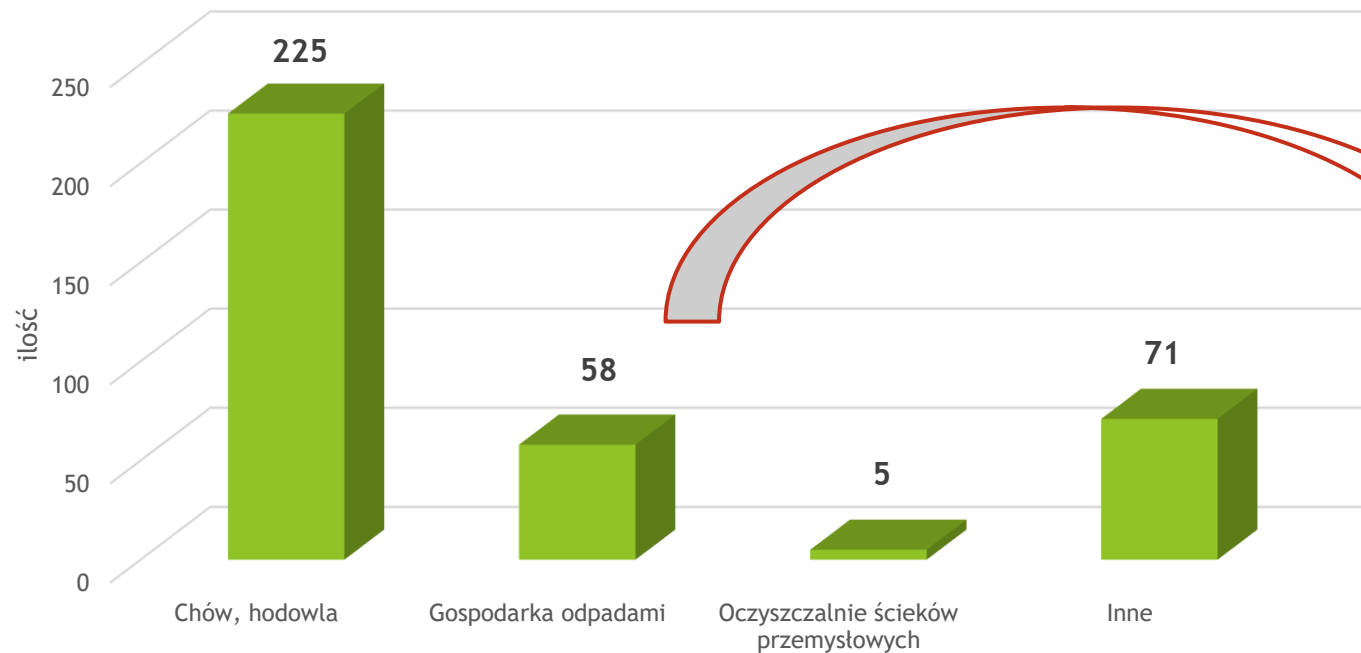
W kategorii najbardziej złowonnych działalności (łącznie **46% skarg**)

(Źródło: Kośmider, Mazur-Chrzanowska i Wyszyński, 2012)

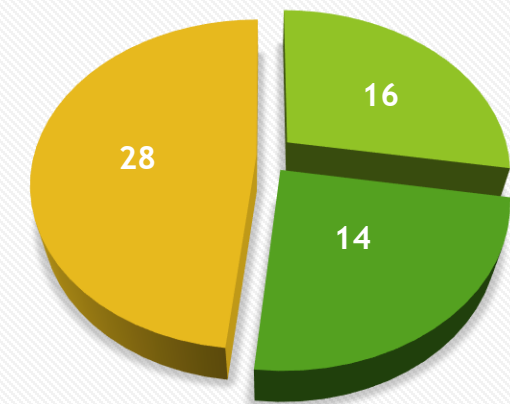
Instalacje IPPC

Wykaz instalacji IPPC w województwie mazowieckim

Instalacje IPPC w UMWM w Warszawie

Instalacje do przetwarzania odpadów

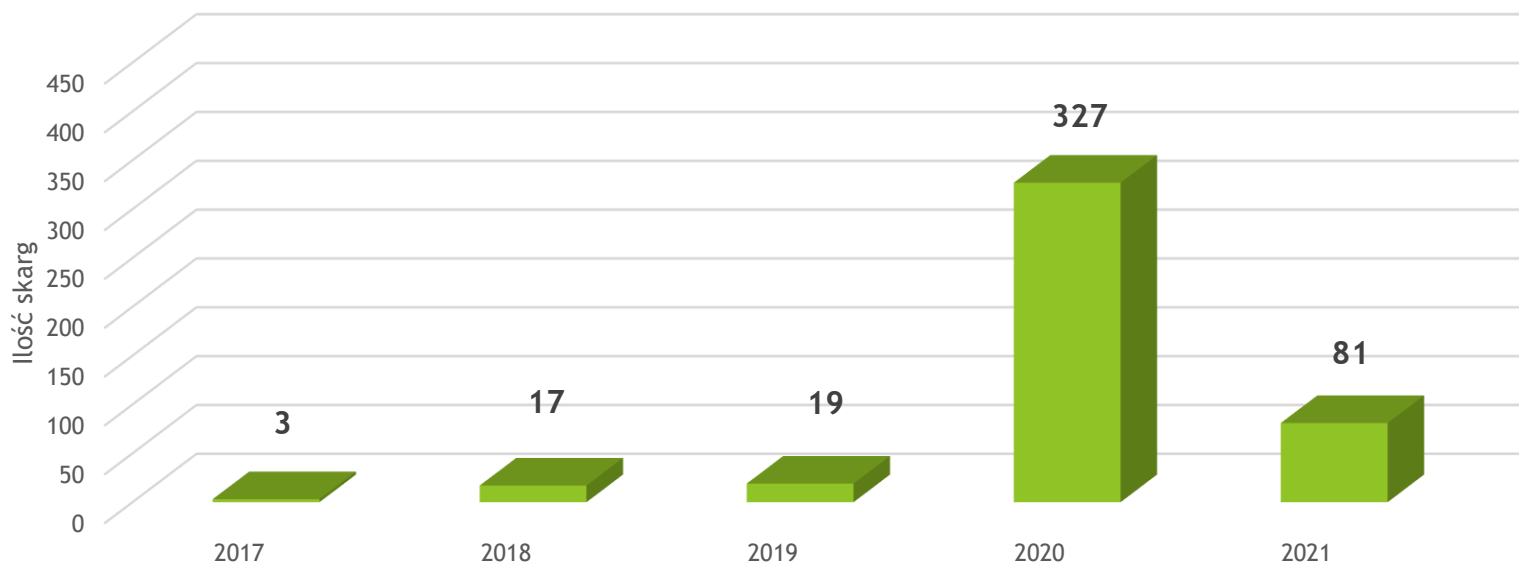

■ Składowiska odpadów komunalnych ■ MBP ■ Inne

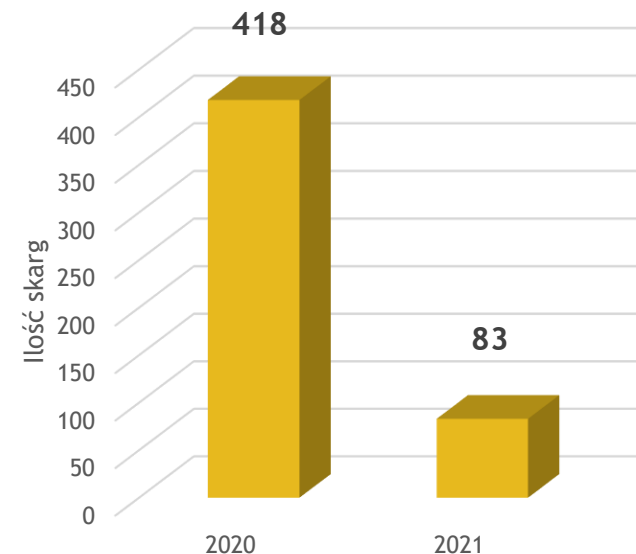
Skargi - UMWM w Warszawie

Liczba skarg zarejestrowanych przez Urząd dla instalacji, których Marszałek jest właściwy do wydania pozwoleń:

dla instalacji IPPC w latach 2017-2021

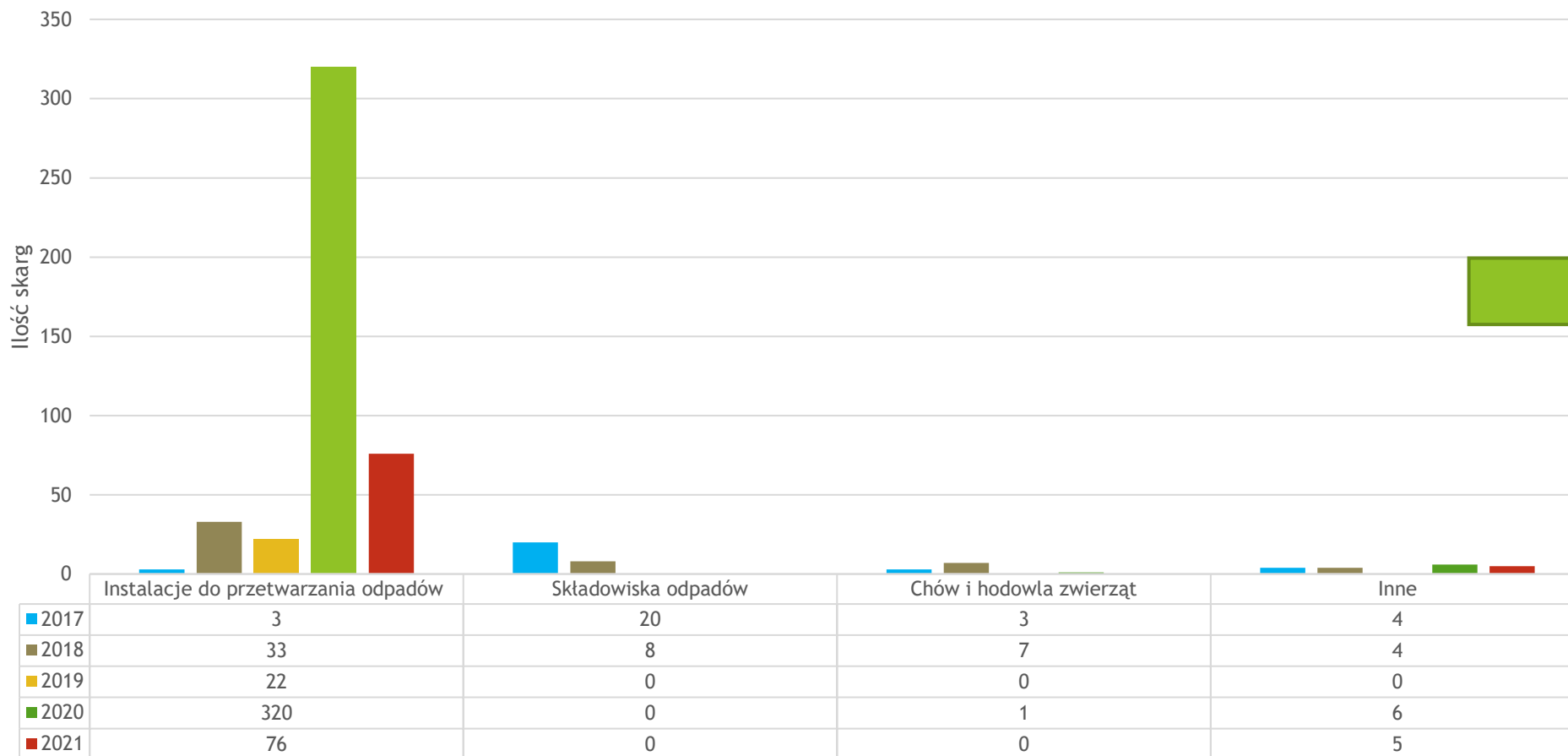

dla instalacji sektorowych
w gospodarce odpadami
w latach 2020-2021

Skargi - pozwolenia zintegrowane

Liczba skarg dla instalacji w podziale na branże, dla których Marszałek UMWM w Warszawie jest właściwy do wydania pozwolenia zintegrowanego w latach 2017-2021

7 instalacji do przetwarzania odpadów

Skargi - problemy

Kierowanie skarg od tej samej osoby do dwóch/trzech organów np. 75% wpływa za pośrednictwem Urzędu Miasta/Gminy, WIOŚ (dublowanie skarg);

Przekazywanie do Marszałka Województwa Mazowieckiego skarg, których nie można przypisać do konkretnych instalacji - brak notatki służbowej urzędnika/straży miejskiej potwierdzającej wystąpienie uciążliwości wraz ze wskazaniem potencjalnego źródła negatywnego oddziaływania - brak możliwości podjęcia działań przez UMWM;

Skargi na środki minimalizujące uciążliwości odorowe z instalacji (niepokoje społeczne związane z rodzajem stosowanych substancji i ich zapachem).

Ograniczenie odorów

Uciążliwości zapachowe mogą być neutralizowane na wielu etapach prowadzenia działalności.

Ograniczenie emisji zapachowo uciążliwych zanieczyszczeń polega na:

- ▶ zapobieganiu emisji odorantów,
- ▶ dezodoryzacji gazów odlotowych.

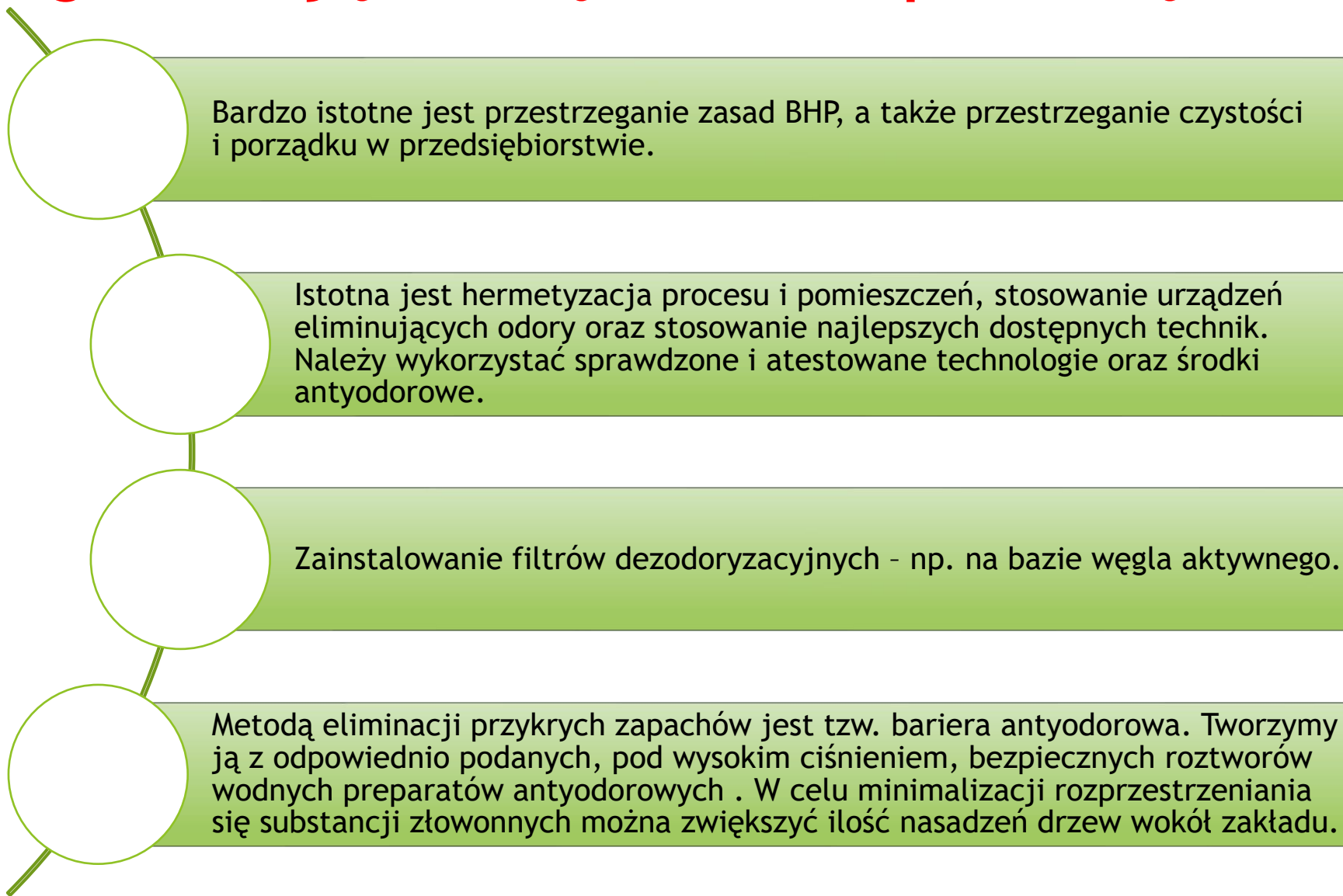
W odniesieniu do nowych obiektów zapobieganie emisji powinno być uwzględnione już podczas wyboru technologii i projektowania urządzeń. W przypadku istniejących zakładów należy wykorzystać wszelkie możliwości modyfikacji technologii.

W wielu sytuacjach efektywne zmniejszenie emisji osiąga się przez przestrzeganie przepisów ogólnotechnicznych i sanitarnych (transport surowców, przechowywanie produktów, składowanie odpadów, gospodarka wodno-ściekowa itp.)

Dezodoryzacja gazów może polegać na:

- ▶ usuwaniu zanieczyszczeń uciążliwych zapachowo (często występujących w ilościach śladowych obok dominujących zanieczyszczeń),
- ▶ przekształcaniu zanieczyszczeń zapachowo uciążliwych w bezwonne lub charakteryzujące się wysokimi progami węchowej wyczuwalności,
- ▶ wprowadzaniu domieszek, zmieniających charakter zapachu lub zmniejszających jego intensywność (środki maskujące i neutralizujące).

Działania ograniczające uciążliwość zapachową

Regulacje prawne

W polskim ani w unijnym prawodawstwie nie ma obecnie regulacji, które kompleksowo określają zasady zwalczania uciążliwości zapachowych.

Przepisy sektorowe dotyczące tej problematyki, np. konkluzje BAT określające wymogi tzw. Najlepszej dostępnej techniki (ang. *Best Available Techniques* - BAT)

Do najważniejszych polskich aktów prawnych regulujących kwestie odorowe należą:

- ▶ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- ▶ Ustawa z dn. 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- ▶ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ▶ Ustawa 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny.

Regulacje prawne w Polsce

Obecnie wśród aktów prawnych pośrednio regulujących problematykę odorową w kraju wyróżnia się przede wszystkim zapisy Ustawy Prawo Ochrony Środowiska, a w szczególności:

art. 362 ust. 1, stwarzający możliwość nałożenia w drodze decyzji podmiotowi korzystającemu ze środowiska, negatywnie oddziałującemu na środowisko przez organ ochrony środowiska (starosta, marszałek województwa) obowiązku ograniczenia oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia oraz przywrócenia środowiska do stanu właściwego.

art. 363 umożliwiający wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta nakazanie decyzją osobie fizycznej, której działanie negatywnie oddziałuje na środowisko wykonanie w określonym czasie czynności, które zmierzają do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia oraz przywrócenia środowiska do stanu właściwego.

W ochronie zapachowej jakości powietrza zasadniczą rolę odgrywa uwarunkowany **art. 201** ustawy Prawo Ochrony Środowiska system pozwoleń zintegrowanych, którymi objęte są instalacje przemysłowe wprowadzające do powietrza substancje, wyszczególnione w załączniku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1169) w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości.

W myśl zapisów ustawy eksploatacja instalacji powodująca wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza jest możliwa po uzyskaniu pozwolenia w przypadku, gdy jest ono wymagane.

art. 237 w razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko, organ ochrony środowiska może, w drodze decyzji, zobowiązać prowadzący instalację podmiot korzystający ze środowiska do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego.

Regulacje prawne na szczeblu lokalnym

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne polegają na podejmowaniu działań kształtujących i oddziałujących na przestrzeń (na szczeblu gminy, powiatu i województwa) w sposób racjonalny oraz zrównoważony.

Do podstawowych instrumentów decydowania przez organy administracyjne o kształcie przestrzeni należą:

Decyzja administracyjna w przedmiocie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.

Akty prawa miejscowego (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego).

Akty planowania o charakterze ogólnym, prawa (studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy).

Regulacje prawne na szczeblu lokalnym

Ograniczeniem dla lokalizacji uciążliwych dla środowiska przedsięwzięć jest racjonalnie prowadzona polityka przestrzenna gminy. Etap opracowań:

- ▶ miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- ▶ studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy,

stanowią efektywne narzędzie identyfikacji potencjalnie negatywnych skutków planowanych przedsięwzięć oraz działań przed ich realizacją.

Na szczeblu gminy za najbardziej odorogenne uchodzą obiekty gospodarki komunalnej oraz fermy hodowli drobiu, trzody chlewnej i bydła. Najwięcej problemów związanych z kwestiami odorowymi ujawnia się przy okazji **lokowania ferm hodowli zwierząt oraz różnego rodzaju budynków gospodarczych**.

Wprowadzenie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy zapisu stanowiącego o zakazie usytuowania np. fermy trzody i drobiu na obszarach, które znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej eliminuje oraz minimalizuje negatywne dla środowiska skutki planowanego przedsięwzięcia.

Dokumenty referencyjne BREF/ konkluzje BAT

Dokumenty referencyjne BREF/konkluzje BAT, przygotowane przez Europejskie Biuro Zintegrowanego Zapobiegania i Ograniczania Zanieczyszczeń (ang. *European Integrated Pollution Prevention and Control Bureau*), tworzone są dla różnego rodzaju działalności przemysłowych, w tym również działalności, które wiążą się z emisją do powietrza substancji zapachowych. W dokumentach tych opisuje się m.in.:

- ▶ techniki powszechnie stosowane w danym przemyśle,
- ▶ poziomy emisji związane z konkretnymi technologiami BAT i ich limity,
- ▶ rozwiązania ograniczające emisje, w tym emisje odorów.

Rodzaje działalności dla których w dokumentach referencyjnych BREF/konkluzjach BAT wskazuje się rozwiązania ograniczające emisje odorów

Intensywny
chów drobiu
lub świń

Przetwarzanie
odpadów

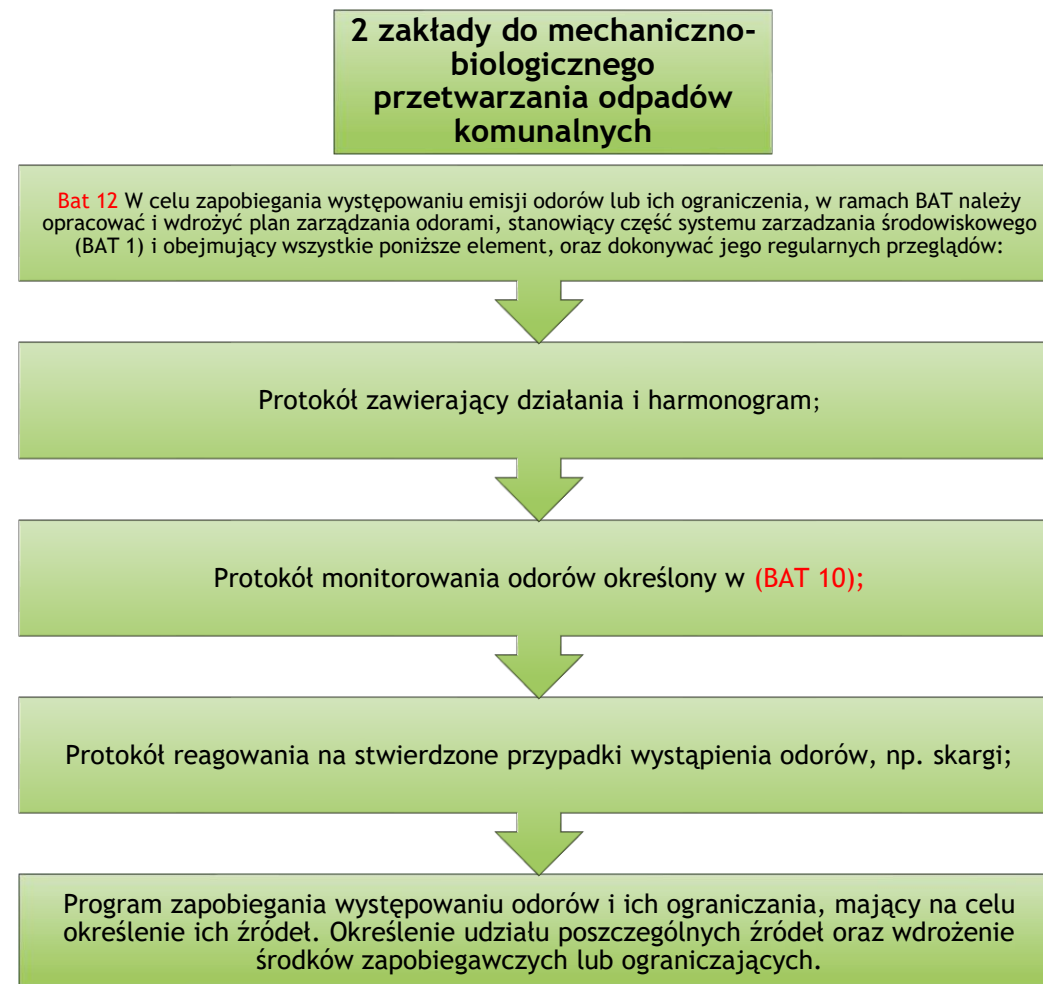
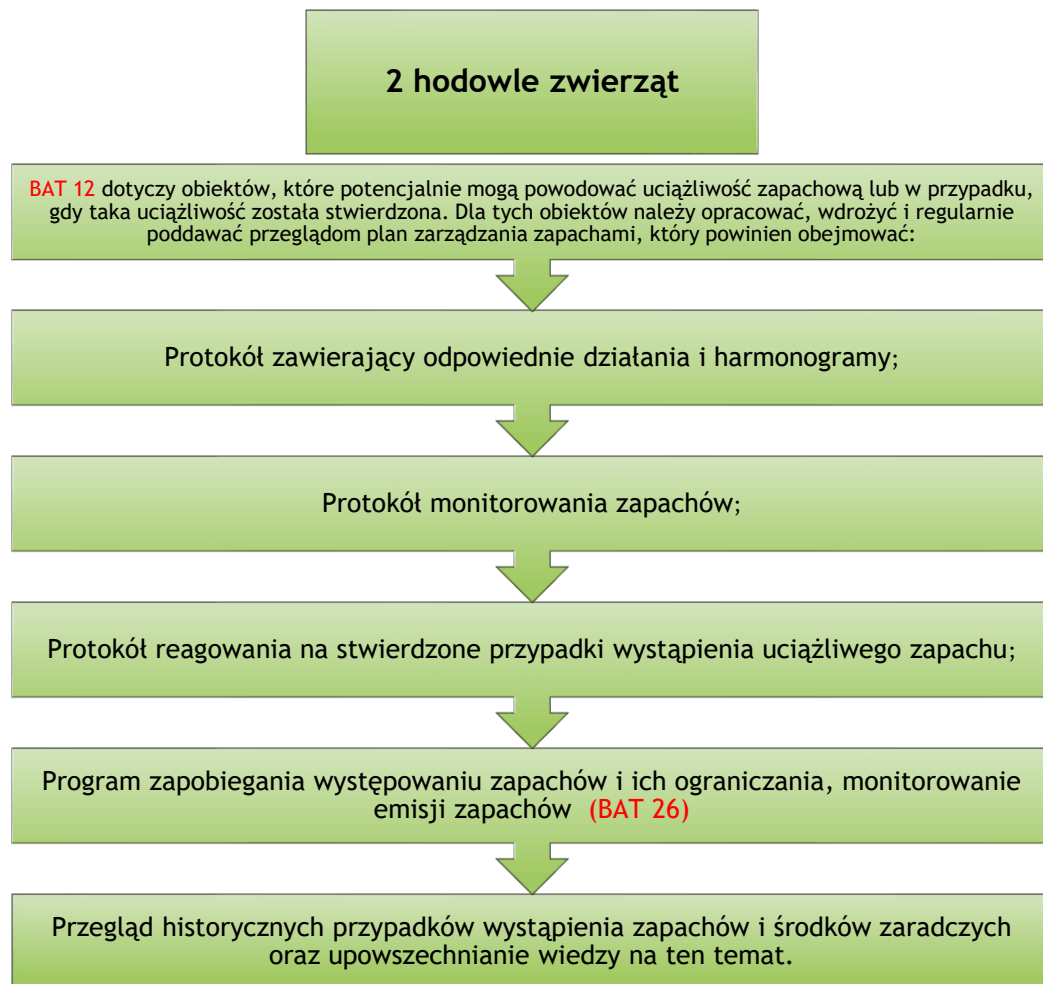
Przemysł
chemiczny

Przemysł
spożywczy

Przemysł
celulozowo-
papierniczy

Monitorowanie zapachu - UMWM w Warszawie

UMWM w Warszawie nałożył obowiązek opracowania planu zarządzania odorami w następujących instalacjach:

Monitorowanie zapachu

Metody monitoringu emisji zapachu (BAT 26 konkluzji BAT w odniesieniu do intensywnego chowu drobiu lub świń):

- ▶ stosując normy EN (np. z wykorzystaniem olfaktometrii dynamicznej zgodnie z normą EN 13725 w celu określenia stężenia zapachu),
- ▶ przy stosowaniu metod alternatywnych, dla których nie są dostępne normy EN (np. pomiar/oszacowanie narażenia na zapach, oszacowanie skutków takiego narażenia), można wykorzystać normy ISO, normy krajowe lub inne międzynarodowe normy zapewniające uzyskiwanie danych o równorzędnej jakości naukowej.

BAT 26 ma zastosowanie jedynie w przypadkach, w których oczekuje się, że obiekty wrażliwe odczują dokuczliwość zapachu lub gdy jego występowanie zostało stwierdzone.

Metody monitoringu emisji zapachu (BAT 10 konkluzji BAT w odniesieniu do przetwarzania odpadów):

- ▶ normami EN (np. olfaktometria dynamiczna zgodnie z normą EN 13725 w celu określenia stężenia odoru lub normą EN 16841-1 lub -2 w celu określenia ekspozycji na odór);
- ▶ normami ISO, normami krajowymi lub innymi międzynarodowymi normami zapewniającymi uzyskanie danych o równoważnej jakości naukowej w przypadku stosowania alternatywnych metod, w przypadku których niedostępne są normy EN (np. oszacowanie wpływu odorów).

BAT 10 ma zastosowanie w przypadkach, w których oczekuje się, że w obiektach wrażliwych odczuwana będzie lub zostanie uzasadniona dokuczliwość odorów.

Działania podejmowane w UMWM w Warszawie (1 z 3)

Weryfikacja zapisów dotyczących konkluzji BAT dla instalacji

← Etap opiniowania w ramach procedury ooś, rozpatrywanie wniosków o wydanie/zmianę PZ oraz analizy w rybie art. 215 ust. 1 POŚ (po konkluzjach BAT).

Monitoring i analiza wpływających sprawozdań i skarg

← Dla instalacji posiadających pozwolenia:

- ▶ analiza rocznych sprawozdań składanych przez prowadzących instalacje,
- ▶ kierowanie pism do prowadzących o ustosunkowanie się do skarg i wyjaśnienie zaistniałych uciążliwości wraz ze wskazaniem propozycji rozwiązań.

Przeprowadzanie kontroli doraźnych i planowych

← Dla instalacji posiadających pozwolenia:

- ▶ przeprowadzanie kontroli na instalacjach, wobec których pojawiają się skargi, a wprowadzone działania minimalizujące nie przynoszą rezultatów.

Działania podejmowane w UMWM w Warszawie (2 z 3)

UMWM w Warszawie prowadzi/prowodził postępowania w sprawie:

- ▶ **nałożenia przeglądu ekologicznego** dla instalacji składowania odpadów - przeprowadzono cykl oględzin, w ramach których stwierdzono uciążliwość zapachową w związku z tym nałożono konieczność wykonania przeglądu ekologicznego,
- ▶ **nałożenia ograniczenia oddziaływania** dla oczyszczalni ścieków - przeprowadzono cykl oględzin w ramach których stwierdzono brak uciążliwości w wyniku wprowadzonych działań minimalizujących,
- ▶ wydania/zmiany PZ, w którym zwrócono się o przedłożenie planów zarządzania odorami (dotyczy **8 postępowań** dla instalacji związanych z przetwarzaniem odpadów oraz fermy zwierząt - z czego **2 postępowania** zostały zakończone),
- ▶ w pozwoleniu na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza dla oczyszczalni ścieków dla trybu działania awaryjnego instalacji **nałożyliśmy dopuszczalne zawartości dimetyloaminy, trimetyloamina, siarkowodoru, merkaptanów** - prowadzący instalację został zobligowany do prowadzenia pomiarów z emitorów instalacji zbiorników retencyjnych.

Działania podejmowane w UMWM w Warszawie (3 z 3)

Na potrzeby przeprowadzania kontroli dotyczących uciążliwości zapachowych została opracowana w urzędzie procedura terenowego skalowania intensywności zapachu.

Pomiar stężenia zapachowego zanieczyszczeń obejmuje:

- ▶ zespołowe terenowe oznaczenia intensywności zapachu,
- ▶ opracowanie zbioru wyników ocen intensywności.

Z uwagi na obowiązujące przepisy prawa nie jest możliwe stwierdzenie w dniu kontroli faktycznej uciążliwości odorowej - prowadzący instalację jest powiadamiany na **7 dni przed kontrolą**.

Zagrożenia:

- ▶ mniejsze uprawnienia niż WIOŚ w kwestii kontroli (brak możliwości przeprowadzenia niezapowiedzianej kontroli),
- ▶ uprawnienia kontrolne tylko dla instalacji, dla której organ wydał pozwolenie zintegrowane/sektorowe.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Problemy uciążliwości odorowych na Mazowszu

Marcin Podgórski

Dyrektor Departamentu Gospodarki Odpadami,
Emisji i Pozwoleń Zintegrowanych
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie

Warszawa, 10.11.2021 r.